

Dagelijks onderhoud

Wat moet je doen of laten bij het dagelijks onderhoud van kunst? Verschillende soorten kunst vergen verschillend onderhoud:

Antieke voorwerpen:

Wel zachte kwast, geen plumeau

Wanneer er zich stof op ingelijste werken bevindt, is dit te verwijderen met een schone zachte kwast. Een plumeau kan door de lange steel schade aanbrengen op het oppervlakte of de voorstelling onbedoeld raken.

Antieke kleden:

Wel stofzuigen, niet uitkloppen

Een stofzuiger maakt schoon, maar let op want deze kan ook schade veroorzaken doordat snoeren langs of over objecten trekken of schuren. Antieke wand- en vloerkleden mogen nooit worden uitgeklopt.

Antiek meubilair:

Wel in de was, geen vochtige doeken

Houten meubels hoeven slechts één keer per jaar in de was te worden gezet (werk om het beslag heen). Alleen zuivere bijenwas is geschikt voor deze onderhoudsbeurten. Antieke meubels verdragen de volgende producten zeer slecht: siliconenwas, antiekwas, pledge, glansmiddelen en oliën.

Antieke spiegels:

Wel poetsen, niet reinigen met water

Een zachte doek en een beetje spiritus zorgen voor een langer leven van een antieke spiegel.

Metalen objecten:

Wel afstoffen, niet poetsen

Patina is de oxidatielaag op een metalen voorwerp die in de loop der tijd tot stand is gekomen. Deze laag moet intact blijven, omdat zij deel uitmaakt van het voorwerp. Metalen objecten verdragen uitsluitend een zachte borstel, kwast of doek om schoon te maken. Raak deze nooit met blote handen aan. Het zuur op de handen zal op de lange termijn zichtbaar worden.

Oud keramiek/porselein/glas:

Wel reinigen, niet in de vaatwasmachine

Oude keramiek, porselein en glas mogen niet in de vaatwasmachine. Deze materialen zijn het best te reinigen met een zacht penseel.

Marmer:

Wel heet sop, niet altijd marmerwas

Marmer is zeer poreus, het schoonmaken van dit materiaal vergt enige oplettendheid. Het materiaal moet eerst stofvrij zijn en daarna met heet sop worden schoongemaakt. Na het reinigen is het raadzaam het object in de marmerwas te zetten (Let op: uitsluitend bij gekleurd marmer, wit marmer zou hiervan verkleuren).

Lak:

Wel verzorgen, niet in was of olie

Lakwerk heeft weinig verzorging nodig, een zachte poetsdoek volstaat om stof te verwijderen. Was, olie of ander schoonmaakmiddel mogen niet voor lak worden gebruikt.

Steen:

Met rust laten, geen omkijken naar

Een voorwerp van steen heeft praktisch geen onderhoud nodig - behalve afstoffen.

Hoofdstuk 5

Onderhoud: Stof wel, reinig niet

Stof, vuil en ongedierte zijn schadelijk voor objecten. Wist u dat schimmel zich gemakkelijk ontwikkelt omdat stof een belangrijke voedingsbodem is voor insecten? Ongedierte houdt van rust en ontwikkelt zich daarom op plekken waar niemand vaak kijkt, zoals onder of achter objecten. Het stofvrij houden van -de omgeving van de- objecten is derhalve een bittere noodzaak.

Antieke voorwerpen: Wel zachte kwast, geen plumeau

Wanneer er zich toch stof op ingelijste werken bevindt, is hét instrument om dit te verwijderen een schone en zachte kwast. Hoewel de plumeau van oudsher in één adem wordt genoemd met afstoffen, is dit een huishoudelijk gereedschap dat u niet bij het schoonhouden van kunst gebruikt. De steel alleen al staat garant voor diverse krassen op de verflaag. Antieke voorwerpen zijn ook het best te reinigen met de kwast of zachte doek. Pluizige doeken laten sporen na in de vorm van veertjes en pluizen; deze nestelen zich in de nerven en blijven achter het beslag haken. Het meest vatbaar hiervoor zijn de ingelegde meubels. Ook beschildering, vergulding, laklaag of fineer kan gemakkelijk loslaten. Ga er met een stofdoek overheen en de schade neemt direct toe. Het motto is dus: gebruik een hele zachte en natuurlijk schone (verf)kwast.

Antieke kleden: Wel stofzuigen, niet met snoeren trekken

Een stofzuiger is een meerduldig apparaat: zowel een noodzakelijk als een onhandig bewegend element. Het maakt goed schoon, maar kan ook schade veroorzaken doordat snoeren en slangen langs of over objecten trekken of schuren. Het verdient aanbeveling zorgvuldig en behoedzaam met de stofzuiger in de omgeving van waardevolle objecten om te gaan. Antieke kleden dienen langzaam en voorzichtig -tegen de pool in- te worden gereinigd met de stofzuiger. De franje stelt u niet bloot aan de zuigkracht. Het bijvoorbeeld plaatsen van een stuk nylon over de zuigmond heen bij het zuigen van kwetsbare of tere stoffen voorkomt al dat zwakke vezels worden los gezogen. Antieke wand- en vloerkleden klopt u nooit uit.

Antiek meubilair: Wel in de was, geen vochtige doeken

Bij de geur van was heeft vrijwel iedereen nostalgische gevoelens; vele oma's en moeders boenden immers het antieke meubilair dat het een lieve lust was. Houten meubels hoeven echter in de regel slechts één keer per jaar in de was te worden gezet, natuurlijk nadat het eerst goed is afgestoft (niet met een natte doek omdat oud hout sterk reageert op vocht). Het snel even opwrijven met een gladde doek van het oppervlak is vaak al voldoende, zowel om uit te testen of een wasbeurt nodig is, als om het aanzien weer even op te frissen.

Wanneer u het meubelstuk met een zachte, niet pluizende doek, met daarop de was in een dunne laag, in- en uitwrijft, kan het weer een jaar mee. Let op dat u om het beslag heen werkt. Alleen zuivere bijenwas is geschikt voor dergelijke onderhoudsbeurten. Antieke meubels verdragen siliconenwas, antiekwas, glansmiddelen en oliën (zoals teakolie) zeer, zeer slecht. Een professionele meubelmaker kan u altijd op weg helpen bij het vinden van de juiste was. Raadzaam is ook de fragiliteit van uw meubelstuk niet uit het oog te verliezen. Het zal niet de eerste keer zijn dat een geliefd alsook frêle antiek meubelstuk na een fikse behandeling schade oploopt. Voorzichtigheid is dus ook hier geboden.

Tot slot nog een simpele onderhoudsregel in relatie tot was en een bepaald type meubel: wanneer deze blank, gelakt, gepolitoerd, gefineerd, beschilderd of verguld is, zet u ze nooit in de was. Gepolitoerde meubels zijn vrij simpel in het onderhoud; even opwrijven met een schone, zachte, katoenen doek en u hebt er geen omkijken meer naar.

Antieke spiegels: Wel poetsen, niet reinigen met water

Een ander geurtje dat een zintuiglijke herinnering tot stand brengt is dat van spiritus. Het reinigen van spiegels met dit middel is dan ook niet voor niets van generatie op generatie overgedragen. Toch zijn er nog velen die antieke spiegels reinigen met water. Dergelijk vocht zal het proces van verweren jammer genoeg enorm versnellen. Antieke spiegels en water zijn bijna op te vatten als natuurlijke vijanden. Een zachte doek en een beetje spiritus zullen zorg dragen voor een langer leven van uw antieke spiegel.

Metalen objecten: Wel afstoffen, niet poetsen

Patina is de oxidatielaag op een metalen voorwerp. Deze laag is op tin en brons in de loop der tijd tot stand gekomen. Deze laag moet vanzelfsprekend intact blijven, omdat zij deel uitmaakt van (de geschiedenis van) het (hedendaagse) voorwerp. Daarom verdragen metalen objecten -zo ook meubelbeslag- uitsluitend een (schone) zachte borstel, kwast of doek wanneer ze aan schoonmaken toe zijn. Voor elke andere verzorging die u noodzakelijk acht -zoals poetsen- kunt u contact opnemen met Kunstzaken. Het poetsen brengt schade toe. Denk bijvoorbeeld aan het verdwijnen van decoratie als gevolg van het zachte polijsten. Soms is beslag verguld of verzilverd. Door het te poetsen gaat ook dit laagje op den duur grotendeels verloren en het poetsmiddel zelf komt in groeven terecht. Beslag mag u eventueel wel -ter bescherming- in de was zetten.

Oud keramiek/porselein/glas: Wel reinigen, niet in de vaatwasmachine

Zoals veel materiaal dat op leeftijd is, moet ook oude keramiek en zo ook porselein en glas buiten de vaatwasmachine blijven. Genoemde materialen zijn het best te reinigen met een zacht penseel. Het zal hier geen verrassing zijn dat schoonmaakmiddelen funest zijn voor het behoud van waardevolle objecten in keramiek, porselein of glas. Dit voorkomt ook dat de code op het werk door het schoonmaakmiddel wordt uitgewist. Ook hier geldt dat de code altijd aanwezig moet zijn.

Marmer: Wel heet sop, niet altijd marmerwas

Op het eerste gezicht is het niet zichtbaar, maar marmer is zeer poreus. Het schoonmaken van dit materiaal vergt enige oplettendheid. Het materiaal moet, alvorens het met heet sop -lichtelijk verwarmd gedestilleerd water- wordt schoongemaakt, stofvrij zijn. Na het reinigen is het raadzaam het object in de marmerwas te zetten. Dit kan echter uitsluitend bij gekleurd marmer, het witte verkleurt juist weer van marmerwas. Wit marmer is erg gevoelig voor oliën, vetten, wassen en vooral zuren. Het wordt gauw donker en dergelijke plekken krijgt men er doorgaans nooit meer uit. Het reinigen met het al eerder genoemde lichtelijk verwarmde gedestilleerd water is voldoende.

Lak: Wel verzorgen, niet in was of olie

Lakwerk heeft weinig verzorging nodig. Het spreekt voor zich dat was, olie of een ander schoonmaakmiddel uit den boze zijn om dit specifieke materiaal mee schoon te maken. Een zachte poetsdoek volstaat om stof te verwijderen.

Steen: Met rust laten, geen omkijken naar

Een voorwerp van steen houdt van rust, u kunt er het beste visueel van genieten. Het heeft praktisch geen onderhoud nodig -behalve afstoffen- en daarom heeft u er eigenlijk geen omkijken naar.